

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Betygsättning i praktiska ämnen
– en jämförelse mellan Idrott & Hälsa och Slöjd

Mattias Hilmersson
Mikael Svantesson

”Inriktning/specialisering/LAU350”

Handledare: Cecilia Kilhamn

Rapportnummer: VT07-2611-150

Abstract

Examensarbete inom lärarutbildningen 41-60 poäng/ 61-80 poäng

Titel:	Betygsättning i praktiska ämnen – en jämförelse mellan Idrott & Hälsa och Slöjd
Författare:	Mattias Hilmersson, Mikael Svantesson
Termin och år:	2007
Kursansvarig institution:	Institutionen för pedagogik och didaktik
Handledare:	Cecilia Kilhamn
Examinator:	Maj Arvidsson
Rapportnummer:	VT07-2411-150
Nyckelord:	Idrott & Hälsa, Slöjd, bedömning,

Syfte

Undersökningen syftar till att belysa bedömning och betygsprocessen inom de praktiska ämnena Idrott & Hälsa och Slöjd i årskurs 8 – 9.

Undersökningen ska ge oss en inblick i hur verksamma lärare ställer sig till det målrelaterade betygssystem vilket styrdokumentet förespråkar. Undersökningen ska även syfta till att ge en bild av vad lärare inom Idrott & Hälsa och Slöjd prioriterar vid betygsättning, samt jämföra dessa två praktiska ämnen för att se eventuella skillnader/likheter i bedömning och betygsättning.

Följande frågeställningar har varit viktiga i vår undersökning för att uppnå syftet:

1. Vad anser lärare i Idrott & Hälsa och Slöjd om de gällande betygsriterierna?
2. Vad grundar lärare i Idrott & Hälsa och Slöjd sin betygsättnings på?
3. Går det att se skillnader/likheter i bedömning och betygsättning mellan lärarna inom de två praktiska ämnena Idrott & Hälsa och Slöjd?

Metod

I vår undersökning använder vi oss av semistrukturerade intervjuer detta för att intervjuemetoden inbjuder till öppna frågor som respondenten själv kan formulera svaren på, och utveckla sina synpunkter i svaren.

Resultat

Flertalet av lärarna i vår undersökning har visat sig inta ett formativt förhållningssätt i bedömningen av elevens utveckling. Svar om dokumentation, närvaro, beteende/uppförande, fritidssysselsättning och hur läraren gör vid en längre tids sjukdom hos eleven skiljer sig åt mellan lärarna. Lärarna i vår undersökning använder sig inte konsekvent av det mål och kunskapsrelaterade betygssystemet gällande bedömning.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Inledning/Bakgrund.....	4
2. Syfte.....	5
3. Frågeställning	5
4. Teoretiska begrepp.....	6
4.1 Målrelaterade betygssystemet.....	6
4.2 Individrelaterat betygssystem.....	7
4.3 Summativ /Formativ – bedömning.....	7
5. Litteraturgenomgång.....	8
5.1 Media.....	8
5.2 Dokumentation.....	9
5.3 Betygsättning enligt LPO94	9
5.4 Bedömning.....	10
5.5 Lokala betygskriterier.....	10
5.6 Bedömning och betyg inom Idrott & Hälsa.....	11
5.7 Bedömning och betyg inom Slöjd.....	12
5.8 Kursplanen.....	13
5.8.1 Idrott & Hälsa.....	13
5.8.2 Slöjd.....	15
6. Metod.....	17
6.1 Val av metod.....	17
6.2 Urval.....	17
6.3 Genomförande.....	18
6.4 Analys av insamlat material.....	18
6.5 Tillförlitlighet.....	19
6.6 Etik	19
7. Intervjuresultat.....	20
7.1 Presentation av urvalsgruppen.....	20
7.1.1 Idrott & Hälsa.....	20
7.1.2 Slöjd.....	20
7.2 Hur lärarna svarade på intervjufrågorna.....	21
7.2.1 Idrott & Hälsa.....	21
7.2.2 Slöjd.....	24
8. Resultatdiskussion och slutsats.....	27
8.1 Slutsats.....	31
9. Referenslista.....	33
9.1 Bilaga 1. Intervjufrågor	
9.2 Bilaga 2. Nationella betygskriterier	

Betygsättning i praktiska ämnen

– en jämförelse mellan Idrott & Hälsa och Slöjd.

1. Inledning/Bakgrund

Under vår verksamhetsförlagda utbildning har vi kunnat observera problematik i bedömningen och vidare betygsättning av elevernas arbeten och prestationer som läraren gör. Riksdagen beslutade 1994 att skolan skulle få ett kunskaps och målrelaterat betygssystem. Det rapporteras i massmedia om att det fortfarande råder osäkerhet inom området och riksdagen utarbetar olika förslag som skall leda till förbättringar. Vi ser i frågor riktade till skolverket av lärare och elever att vi inte är ensamma om att känna en osäkerhet i tolkningen av betygsriterierna. Att eleverna skall få en rättvis bedömning utifrån deras egna mål anser vi som mycket viktigt. Eftersom vi upplever att lärarutbildningen tagit upp detta problemområde för lite inom vardera ämnesgrupp så vill vi undersöka detta djupare. Vi som skriver denna uppsats har inriktning mot Idrott & Hälsa och Slöjd och problematiken med bedömning har varit bakgrunden till att vi har valt att skriva om betygsättning i de praktiska ämnena som vi representerar. Vi tror och att denna undersökning skall ge oss en inblick i vad verksamma lärare idag anser om betygssystemet samt en uppfattning om vad som bedöms i det målrelaterade betygssystemet inom ämnena Idrott & Hälsa och Slöjd.

Under hela 1990-talet genomgick det svenska skolväsendet omvälvande förändringar, skolan kommunaliserades. Skolang gick över till att bli målstyrd istället för det tidigare regelstyrda skolan. Detta ledde vidare till att betygssystemet förändrades skolan lämnade ett grupprelaterat system där elevernas betyg baserades på jämförelser med vad andra elever i samma ämne presterade. Skolan införde ett målrelaterat system där prestationerna skulle betygsättas efter hur väl de uppfyllde de mål och kriterier som fastställts för kursen eller ämnet.”¹

”Varken läro- eller kursplan talar särskilt detaljerat om hur betyg skall sättas och de s.k. uppnåendemålen som anges och som ligger till grund för betyget godkänt i ämnet, är vare sig särskilt tydliga eller utvärderingsbara och det är inte heller meningen med tanke på det lokala frirummet.”²

”Generellt sätt kan man konstatera att bedömning och betygsättning diskuteras och debatteras flitigt och är något som engagerar de flesta.” ”Att bedömning och betygsättning är en central fråga att diskutera och finna konsensus kring framkommer också i de betygsundersökningar som genomförts och som visar att lärare betygsätter olika och utifrån skiftande kriterier.”³

”Oavsett vad man har för uppfattning i betygsfrågan skall betyg sättas och då går det inte att blunda för de svårigheter som finns.”⁴

¹ Skolverket. (2001). *Bedömning och betygsättning – kommentarer med frågor och svar*. s. 12.

² Skolverket. (2002) *Att bedöma eller döma*. s. 126.

³ Ibid. s. 125.

⁴ Ibid. s. 126.

2. Syfte

Undersökningen syftar till att belysa bedömning och betygsprocessen inom de praktiska ämnena Idrott & Hälsa och Slöjd i grundskolan år 8 – 9.

Undersökningen ska ge oss en inblick i hur verksamma lärare ställer sig till det målrelaterade betygssystem vilket styrdokumentet förespråkar. Undersökningen ska även syfta till att ge en bild av vad lärare inom Idrott & Hälsa och Slöjd prioriterar vid betygsättning, samt jämföra dessa två praktiska ämnen för att se eventuella skillnader/likheter i bedömning och betygsättning.

3. Frågeställning

Följande frågeställningar har varit viktiga i vår undersökning för att uppnå syftet:

1. Vad anser lärare i Idrott & Hälsa och Slöjd om de gällande betygskriterierna?
2. Vad grundar lärare i Idrott & Hälsa och Slöjd sin betygsättning på?
3. Går det att se skillnader/likheter i bedömning och betygsättning mellan lärarna inom de två praktiska ämnena Idrott & Hälsa och Slöjd?

4. Teoretiska begrepp

4.1 Mål- och kunskapsrelaterat betygssystem

En expertgrupp fick 1989 i uppdrag av dåvarande regering att utreda en eventuell övergång till målstyrda betyg. Tävlan, stress, konkurrens och svårigheter i att informera kring de relativa betygens minskande betydelse i urvalssammanhang var de argument som anfördes för ett skifte av betygssystem från relativa till mål- och kunskapsrelaterade.⁵

Uppdraget att införa ett nytt betygssystem inleddes av dåvarande skolminister Göran Persson och utgångspunkten var att elevernas faktiska prestationer skall bedömas och att eleverna når upp till en given kompetensnivå i form av kunskaper och färdigheter.⁶

Mål att uppnå anger exempelvis det minimum av kunskaper som en elev skall ha uppnått efter genomförd kurs. Det är lärarens uppgift att bedöma resultatet, dvs. att avgöra hur väl elevens kunskaper överensstämmer med målen.⁷ Det är i teorin klart definierat vad som krävs för respektive betygsteg, men däremot är det inget som säger att de olika betygstegen innebär lika stora kunskapskrav. Genom att använda ett målrelaterat system för sin bedömning menas alltså att de färdigheter, kunskaper, förmågor och kvalitéer som läraren vill att eleven skall tillägna sig eller utveckla i en kurs identifieras i förväg och specificeras.⁸

I utredningen som låg till grund för Lpo94⁹ talas det om fyra kunskapsformer, de fyra f: n; fakta, färdighet, förtrogenhet och förståelse.¹⁰ Faktakunskaper anses vara av kvantitativ karaktär, man vet hur något förhåller sig medan förståelse är av mer kvalitativ karaktär, en förståelse på djupet. Färdighet innebär att man utför aktiviteten på ett korrekt sätt. Förtrogenhet svarar mot kunskapsbegreppets osynliga del. En studerandes förtrogenhetskunskap kommer till uttryck vid t.ex. problemlösning och hantering av uppdykande situationer. En yrkesverksam lärare skall ta hänsyn till alla fyra kunskapsformerna när man sätter betyg och undvika ensidig betoning.¹¹

⁵ Andersson, H. (1999). *Varför betyg? – Historiskt och aktuellt om betyg*. s. 46.

⁶ Ibid. s. 47.

⁷ Skolverket. (2002). *Att bedöma eller döma*. s. 128.

⁸ Annerstedt, C. Peitersen, B. Ronholt, H (2001). *Idrottsundervisning – ämnet idrott och hälsas didaktik* s. 294.

⁹ Lpo94. (2006). *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet*. SKOLFS 1994:1. <http://www.skolverket.se/publikationer?id=1069>.

¹⁰ Stenbäck, L. Vänerlöv, L (2005) *Aktivt deltagande= godkänt*. s. 9.

¹¹ Andersson, H. (1999). *Varför betyg? – Historiskt och aktuellt om betyg*. s. 63.

4.2 Individrelaterat betygssystem

Individrelaterat betygssystem bygger på en bedömning av hur individen utvecklats under en tidsperiod, ex. en termin. En lågpresterande individ som går från ”dålig” till ”medelmåttig” skulle med ett sådant system erhålla ett bättre betyg än en högpresterande elev som redan från början ”var bra” och därför inte ”förbättrats”. Individanpassade system används därför inte särskilt ofta, men de utgör ex. grunden vid utvecklingssamtal då man skall redogöra för en elevs utveckling under en termin.¹²

4.3 Summativ bedömning och formativ bedömning

Astrid Pettersson, forskaren och professorn vid Lärarhögskolan i Stockholm beskriver formativ bedömning som ”bedömning för lärande” och summativ bedömning som ”bedömning av lärande”. Det är två olika sätt att göra en bedömning på men inte ett nytt sätt att bedöma en uppgift på. Ett prov kan vara ett exempel på summativ bedömning. Problemet med detta är att det kan bli som en dom över elevens kunskap. En formativ bedömning skall stimulera till lärande med processen i fokus. Ett projektarbete/grupparbete med delmål som bygger på varandra kan vara ett exempel på formativ bedömning. Detta förutsätter att läraren känner till elevens kunskaper genom att man tillsammans arbetar mot målen i styrdokumentet. Det är av stor vikt att eleven får återkoppling och respons på arbetet så att eleven kan reflektera ”jag kan, jag vill, jag vågar”.¹³

¹² Annerstedt, C. Peitersen, B. Ronholt, H. (2001). *Idrottsundervisning – ämnet idrott och hälsas didaktik* s. 293.

¹³ Horgby, A-C.(2006). *Eleven ska bli motorn i sitt kunskapsprojekt*. Publicerad i Lärarnas tidning nr 16/2006.
<http://www.lararnastidning.net/>

5. Litteraturgenomgång

5.1 Media

Media rapporterar att det finns orättvisor i betygssättningen och att det är svårt att tolka betygskriterier. Detta har även regeringen observerat och det har lett till att regeringen har lagt olika förslag på förändringar för att en rättvisare bedömning skall kunna ske då även med tydligare skrivna mål.

Sveriges television hänvisar i sin rapportering till en artikel i Sydsvenskan där Pia Rehnquist och Jan Samuelsson skriver att betygssättningen av de praktiska ämnena är orättvisa mellan skolorna i Lund. ”Skillnaderna är mycket stora mellan skolornas betyg i bild, idrott, slöjd, musik och hemkunskap. På Svaneskolan fick 90 procent av niorna MVG i idrott. Svaleboskolan i Veberöd delade ut bara 8 procent. – Det låter bestickande, säger Skolverkets inspektör Barbro Nässén”. Orsaken till detta skulle enligt artikeln vara att det inte finns något samarbete mellan skolorna och inget gemensamt professionellt språk om vad betygskriterierna betyder i praktiken utan det blir godtyckligt. Ytterligare en orsak skulle vara att de praktiska ämnena saknar nationella prov. Dessa skulle kunna fungera som stöd till läraren i betygssättningen detta eftersom ibland läraren är ensam i ett praktiskt ämne på skolan.¹⁴

Flera nyhetskanaler har under maj månad 2007 rapporterat att regeringen vill införa nationella prov i flera ämnen. Idag finns det nationella prov i svenska/svenska som andraspråk, engelska och matematik.¹⁵ Svenska Dagbladet skriver angående ämnet att skolministern Jan Björklund tycker att det skulle bli rättvisare betyg med nationella prov. Regeringen vill på detta sätt säkerställa likvärdigheten i betygssättningen. Skolelever som Svenska Dagbladet har kontaktat tror att det skulle bli mer stressigt i skolan. Detta tror inte skolminister utan att eleverna skulle ha istället mycket att vinna på rättvisare betyg. Enligt tidningen skulle detta genomföras 2011 men de praktiska estetiska ämnen ingår inte. Hur regeringen kommer att göra med de praktiska estetiska ämnena har regeringen inte bestämt men Jan Björklund säger att de ämnena skall utvärderas.¹⁶

I motion 2005/06:Ub587 från 2005-10-05 skriver Göran Hägglund m.fl. (kd) om förändringar i grundskolan. I stycke 7.4 med rubriken Teori och praktik lyftes det fram vikten av att barn är olika, vissa är mera teoretiska och andra mer praktiska. Kristdemokraterna anser med motionen att den tidigare riksdagen har fört skolan mot en mer teoretisk inriktning. De skriver vidare att istället sträva mot förståelse av elevers olikheter där praktiska och teoretiska förmågor måste värderas lika. En bidragande orsak till att inte elever når kunskapsmålen anser dem beror på minskningen av de praktiska ämnena i skolan. För att få stimulans för alla sinnen behöver teori och praktik varvas under skoldagen, de praktiska ämnena är en del av helheten i skolan.¹⁷

¹⁴ Rehnquist, P. Samuelsson, J. (2006). <http://www.sydsvenskan.se/lund/article162191.ece>

¹⁵ <http://www.skolverket.se/sb/d/284>

¹⁶ Olsson, L. (2007). http://www.svd.se/dynamiskt/inrikes/did_15343878.asp

¹⁷ Motion 2005/06:Ub587 Grundskolan av Göran Hägglund m.fl. (kd) 2005-10-05

5.2 Dokumentation

Skolverket skriver i rapport: ”Underlag till ramverk för en provbank/bedömningsresurs i grundskolan”. Lärare arbetar hela tiden med att bedöma elevers prestationer då är det viktigt att ha en dokumentation som bakgrund vid senare betygsättning. Detta kan ske genom att föra in elevens utveckling i en matris. Matrisen kan ha olika utseenden, färdiga eller tomma mallar som fylls i, detta beroende på vilken kunskap som skall bedömas. Syftet med matriser är att bidra till en öppenhet och tydlighet i bedömningen. Matrisen är också mycket viktig och har en central roll i likvärdig bedömning.¹⁸ Matrisen skapar också tydlighet i vilka kriterier som eleven har uppnått detta kan också underlätta för elevens självbedömning och i sin tur ger återkoppling till läraren. Läraren kan med hjälp av matrisen ge en bättre feedback på ett mera kontinuerligt sätt som leder till förbättringar. När lärarna har ett tydligt och genomarbetat sätt att konkretisera målen så leder det till positiva effekter genom att arbeta med bedömningsmatriser. Samtidigt som läraren gör en bedömningsmatris så måste läraren arbeta med att konkretisera målen genom tolkning som leder till positiva effekter på bedömningsmatrisen. ”Väl genomarbetade bedömningsanvisningar kan därför ses som en central komponent vid målrelaterad bedömning”¹⁹

5.3 Betygsättning enligt LPO94

Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet 1994 är grunden för bedömning som lärare skall arbeta efter. Betygssystemet är mål- och kunskapsrelaterat system som relaterat till vad eleverna har lärt sig i förhållande till målen i kursplanen för respektive ämne. Betygskriterier finns angivna i anslutning till respektive kursplan. Enligt Lpo94 så skall lärare arbeta efter bestämda ”riktlinjer”

- ”- genom utvecklingssamtal främja elevernas kunskapsmässiga och sociala utveckling.
- utifrån kursplanernas krav allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling, muntligt och skriftligt redovisa detta för eleven och hemmen samt informera rektorn,
- med utgångspunkt i föräldrarnas önskemål fortlöpande informera elever och hem om studieresultat och utvecklingsbehov och
- vid betygssättningen utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till kraven i kursplanen och göra en allsidig bedömning av dessa kunskaper.”²⁰

¹⁸ Skolverket. (2006). *Underlag till ramverk för en provbank/bedömningsresurs i grundskolan En kunskapsöversikt utarbetad på uppdrag av Skolverket*. <http://www.skolverket.se/publikationer?id=1678>. s. 31.

¹⁹ Ibid. s. 103.

²⁰ Lpo94. (2006). *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet*. SKOLFS 1994:1. <http://www.skolverket.se/publikationer?id=1069>. Lpo94 2.7. s. 16.

5.4 Bedömning

Skolverket gav i april 2001 ut ett material som stöd för lärare i bedömning och betygsättning, ”Bedömning och betygsättning – kommentarer med frågor och svar”. I ett försök att bemöta den osäkerhet som råder inom området. Skolverkets rapport tar upp bedömningen i skolan. ”Synen på kunskap och inläring förändrades under 1970-talet. Den gick i riktning mot att individens kunskapsutveckling sågs som en process där elevens förändrade sätt att uppfatta omvärlden betonades.²¹ Faktainläringen kom i skymundan och kvaliteter som initiativtagande, social kompetens, ansvarstagande samt att förstå sammanhang och principer blev viktiga aspekter i bedömningen. ”Denna kvalitativa kunskapssyn är en del av den teoretiska grunden för det 1994 införda mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet.”²² Bedömningen skall ligga till grund för betygsättningen och syftet är inte bara att se om målen är uppfyllda utan även mäta kvaliteten på måloppfyllelsen. I det målrelaterade system som nu tillämpas måste elevernas kunskaper i stället bedömas i relation till specificerade kunskapskvaliteter i form av mål och kriterier. Det har ägt rum en ”förskjutning från att läraren på egen hand bedömer elevernas kunskaper i riktning mot att lärare och elev tillsammans bedömer var eleven befinner sig och ur hon kan gå vidare”.²³ Dialogen mellan lärare och elev blir allt viktigare i det mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet då färdigheter och totalpoäng är av sekundär betydelse och elevens lärandeprocess blivit allt viktigare. Det är lärarens uppdrag att på ett professionellt sätt betygsätta eleven, läraren skall vid förfrågan kunna redovisa varför en elev har fått det aktuella betyget.

5.5 Lokala betygskriterier

Angående lokala betygskriterier så finns det inget krav att respektive skola skall förfoga över sådana dokument. På frågan till skolverket om vi måste ha lokala kursmål och betygskriterier eller om det räcker med det nationella svarar skolverket: *Det finns inget uttalat krav i styrdokumentet att det skall finnas lokala kursmål och betygskriterier. Det som skall finnas är en arbetsplan. I den skall anges hur skolan avser att arbeta för att nå de fastställda målen. Varje lärare är dock skyldig att för elever och föräldrar kunna redovisa vad som gäller för den egna verksamheten.*²⁴ ”Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen”²⁵ ”Rektorn ansvarar för att en lokal arbetsplan upprättas”²⁶

²¹ Skolverket. (2001). *Bedömning och betygsättning – kommentarer med frågor och svar*. s. 17.

²² Ibid. s.18.

²³ Lindström, L. (2005) *Pedagogisk bedömning*. s. 13.

²⁴ Skolverket. (2001). *Bedömning och betygsättning. del 2: frågor och svar*. s. 42.

²⁵ Lpo94. (2006). *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet*. SKOLFS 1994:1. <http://www.skolverket.se/publikationer?id=1069>. Lpo94 2.8. s. 16.

²⁶ Ibid. Lpo94 2.8. s. 16.

5.6 Bedömning och betyg inom Idrott & hälsa

I *Idrottsundervisning – ämnet, idrott och hälsa, didaktik* står det beskrivet hur läroplanstexterna har genomgått förändring sedan Lgr62 till dagens Lpo94. I den tidiga Lgr62 så fokuserades det på ett antal anvisningar hur undervisningen skulle planeras och vad den skulle innehålla och hur den skulle genomföras vidare även riktlinjer om innehållet anpassat till åldrarna utan även anvisningar om olika moment även hur elever skulle vara klädda. Idrott som ämnet hette fram till Lpo94 hade rollen av att också fylla social fostrande uppgift även bidra till en estetisk fostran, detta låg sedan till grund för bedömning. I och med Lpo94 så har fokus flyttat till från idrottsliga färdigheter, ämnet har fått en större frihet vad det gäller innehåll och arbetsätt. Ämnet skall ha en tydlig koppling mellan idrott, hälsa och livsstil och allt ligger till grunden för bedömning i ämnet.²⁷

*”I generella termer kan man säga att den fokusering på fysisk aktivitet som karaktäriserar ämnet i praktiken, och som kännetecknas av ett positivt och aktivt deltagande verkar precis som i utvärderingen 2002 vara en viktig grund för att få godkänt betyg i ämnet. ”Bara man är med och är aktiv så får man godkänt.” Det visar sig bl. a i att bland elever med mycket hög aktivitetsnivå på lektionerna är det få elever som får underkänt.”*²⁸

I den nationella utvärderingen visar det sig också att elever får betyget VG trots att de inte kan dansa och/eller inte behärskar orientering och därtill även inte kan simma. *”Det finns här en problematik i betygsfrågan och detta är ett område som är i behov av utveckling. Nyckelfrågor att diskutera blir då vad det är som ska bedömas i ämnet, samt vilka kunskapskvaliteter som eleverna ska uppnå för de olika betygsnivåerna?”*²⁹

I *Bedömning och betygsättning – kommentarer med frågor och svar* ställs frågan till skolverket vilken betydelse faktorer som närvaro har för betygsättningen och hur det påverkar om man är stökig. Skolverket svarar att *”bedömning och betygsättning alltid skall ske med målen som utgångspunkt. Det innebär i sin tur att närvaro, flit, ambition, läxläsning, lektionsarbete m.m. inte i sig skall vara grund för betygsättning, såvida de inte är en direkt förutsättning för att nå målen.”*³⁰ *”Betyg skall alltså gälla kunskaper i ämnet.”*³¹

På frågan angående om idrott utanför skolan skall räknas in i betygen svarar skolverket att *”det råder ingen tvekan om att alla kunskaper skall bedömas. Oberoende av var eleven tillägnat sig dem. Fortfarande gäller dock att det läraren skall bedöma är om eleven uppfyller målen och de kriterier som gäller för ett visst betyg.” ... ”När det gäller grundskolan skrivs i Lpo 94 att ”Läraren skall... vid betygssättningen utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till kraven i kursplanen och göra en allsidig bedömning av dessa kunskaper.”*³²

Nationella utvärderingen visar att det finns brister på flertalet områden bl.a. tolkningen av betygsriteriet godkänt. *”är det rimligt att få betyget Godkänd eller något av de högre betygen om man inte kan simma eller dansa om eleven i övrigt når målen på de olika betygsnivåerna.”*³³

²⁷ Annerstedt, C. Peitersen, B. Ronholt, H. (2001). *Idrottsundervisning – ämnet, idrott och hälsa, didaktik*. s. 88-90.

²⁸ Skolverket. <http://www.skolverket.se/publikationer?id=1440>

²⁹ Ibid.

³⁰ Skolverket. (2001). *Bedömning och betygsättning. del 2: frågor och svar*. s. 33.

³¹ Ibid.

³² Skolverket. (2001). *Bedömning och betygsättning. del 2: frågor och svar*. s. 34.

³³ Skolverket. <http://www.skolverket.se/publikationer?id=1440>

5.7 Bedömning och betyg inom Slöjd

I rapporten ”*Slöjdämnet i förändring 1962-1994*” står det beskrivit hur läroplanstexterna har genomgått förändring sedan Lgr62 till dagens Lpo94. I den tidiga Lgr62 låg fokus på slöjdprodukten och olika slöjdtekniker som skulle läras ut. I Lgr62 skulle slöjden ha en intellektuell skolning som skulle gå hand i hand med en estetisk- praktisk och fysisk fostran, som sedan skulle ligga till grund för bedömning. I och med Lpo94 har fokus lagts på processen och på helheten från slöjdidé till egen värdering av den färdiga produkten. Slöjden är idag ett ämne vilket förbereder eleven att utveckla sitt tänkande och estetiska skapande.³⁴

Nationella utvärderingen för slöjd redovisar att 85 procent av lärarna använder sig av lokalt bearbetade betygsriterier nästan lika stor vikt läggs på de nationella betygsriterierna, detta till underlag för betygsättning. Två tredjedelar av lärarna har varit med att utforma de lokala betygsriterierna som används av 71 procent av lärarna. Värt att beaktas är att 11 procent av lärarna uppger att de saknar lokala betygsriterier.³⁵ Vidare skriver nationella utvärderingen att det är olika syn på vad som bedöms. Elever tror ofta att det är produkten, närvaron och samarbetet med andra i klassen som har betydelse. Lärare svarar i utvärderingen att det är arbetsprocessen; initiativförmågan, kreativitet, problemlösning och att eleverna kan arbeta efter slöjdprocessen. Förhållandet är att 64 procent av lärarna har processen som underlag för betygsättning. Av eleverna är det 46 procent som uppfattar att det är deras förmåga att hantera slöjdprocessen som ligger till grund för betyg.³⁶ Enligt nationella utvärderingen svarar 29 procent av eleverna att de aldrig samtalar med läraren om hur det går i ämnet och 59 procent uppger att de samtalar en gång per termin.³⁷

I uppsatsen ”Bedömning i slöjd för grundskolan” skriver författaren att det är förmågan hos eleverna och inte en uppnådd kunskapsmängd som ligger till grund för bedömning.³⁸ Arbetet i slöjden utgår från idé, genomförande till en färdig produkt. För att detta skall kunna ske kräver det att eleven kan se effekter av sitt handlande och förutsäga hela processen. Slöjdämnet ger också en omedelbar återkoppling till arbetet, vilket kräver att eleven är uppmärksam på varje steg i arbetsprocessen och inte tappa intresset till fortsatt arbete. Detta gör att slöjd är ett ämne som skiljer sig från andra ämnen enligt ”bedömning i slöjd för grundskolan.”

³⁴ Borg K. (1995). *Slöjdämnet i förändring 1962-1994*. s.63, 78-80.

³⁵ Skolverket. (2005). *Nationella utvärderingen grundskolan 2003 RAPP 223:253: Slöjd*. Stockholm. <http://www.skolverket.se/publikationer?id=1416>. s. 70.

³⁶ Ibid. s. 75.

³⁷ Ibid. s. 77.

³⁸ Obiedzinski, S. (2007) *Bedömning av slöjd i grundskolan*. s. 9. <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:umu:diva-1055>

5.8 Kursplanen

Kursplanen är det samlade dokument där skolans ämnen finns inordnade och anvisningar om hur bedömning skall göras. I dokumentet finns det tydligt angivet vad eleven skall sträva emot och vilka mål som skall uppfyllas för ett visst betyg. Vi redovisar en sammanfattning om vad kursplanen säger för Idrott & Hälsa och Slöjd.

Ämnena Idrott & Hälsa och slöjd så visar kursplanen tydligt att det är två praktiska ämnen som har elevens processutveckling i fokus. Detta syns genom att ämnena inte har olika moment som måste uppfyllas utan det handlar om olika delar som eleven skall utveckla. Elevens skall i båda dessa kursplaner också kunna göra övervägande och planera sin egen utveckling. Det finns ändå en skillnad mellan kursplanerna. Det gäller då Idrott & Hälsa som har några uppsatta mål där det finns angivet vad eleven skall kunna eller ha kunskap om. Detta har inte Slöjd där fokus helt och hållet är på slöjdprocessen.

5.8.1 Kursplanen för Idrott & Hälsa

Läro- och kursplaner för ämnet Idrott & Hälsa är likt många andra ämnen ”relativt allmänt hållna och ofta ett resultat av politiska kompromisser, vilket innebär att det inte alltid finns direkta kopplingar mellan angivna mål och specifika ämnen”.³⁹

Kursplanens ändamål är att presentera ämnets karaktär och uppbyggnad samt ämnets syfte och roll i utbildningen. Ämnet är uppbyggt med strävansmål och uppnåendemål. Strävans mål är till för att tydliggöra den inriktning ämnets undervisning skall följa för att i förlängningen hjälpa eleverna att uppnå de kunskapskvaliteter som krävs för uppnåendemål. Strävans mål ligger som stöd i ämnets planering och indikerar vad som anses vara viktigt med ämnet men anger inga kunskapskrav utan uppnåendemålen anger de minimikrav som krävs för att erhålla betyget godkänd.

Mål att sträva mot

”Skolan skall i sin undervisning i idrott och hälsa sträva efter att eleven

- utvecklar sin fysiska, psykiska och sociala förmåga samt utvecklar en positiv självbild,
- utvecklar kunskap om vad som främjar hälsa,
- utvecklar en god kroppsuppfattning och kunskaper som gör det möjligt att se, välja och värdera olika former av rörelse ur ett hälsoperspektiv,
- stimuleras till ett bestående intresse för regelbunden fysisk aktivitet och tar ett ansvar för sin hälsa,
- utvecklar och fördjupar sin rörelseförmåga och lust att röra sig samt stimuleras att ge uttryck för fantasi, känslor och gemenskap,
- utvecklar förmågan att leka, motionera och idrotta på egen hand och tillsammans med andra,
- utvecklar kunskaper att kritiskt bemöta missförhållanden som kan förekomma i samband med olika typer av fysiska aktiviteter samt ges förutsättningar till ett personligt ställningstagande i idrotts- och hälsofrågor,
- utvecklar förmågan att organisera och leda aktiviteter,
- får inblickar i idrottens och friluftslivets historia samt lär känna olika former av lekar, danser och idrottsformer i olika kulturer,

³⁹ Annerstedt, Peitersen, Rönholt. (2001). *Idrottsundervisning – ämnet idrott och hälsas didaktik*. s. 128.

– utvecklar kunskaper om handlande i nöd- och katastrofsituationer.”⁴⁰

Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det nionde skolåret

”Eleven skall

- förstå sambandet mellan mat, motion och hälsa och kunna tillämpa kunskaper i ergonomi i vardagliga sammanhang,
- kunna delta i lek, dans, idrott och andra aktiviteter och kunna utföra lämpliga rörelseuppgifter,
- kunna forma och genomföra aktiviteter för egen motion,
- kunna orientera sig i okända marker genom att använda olika hjälpmedel samt kunna planera och genomföra vistelse i naturen under olika årstider,
- ha kunskaper i livräddande första hjälp,
- ha kunskaper i vanliga rörelseaktiviteter och hur de kan bedrivas på ett säkert sätt.”⁴¹

Kursplanen behandlar bedömningens inriktning enligt följande:

”Bedömningen i ämnet idrott och hälsa avser elevens kunskaper om hur den egna kroppen fungerar och hur eleven bland annat genom regelbunden fysisk aktivitet och friluftsliv kan bibehålla och förbättra sin fysiska och psykiska hälsa. Det innebär att elevens kunskaper om vilka faktorer som påverkar den egna hälsan är en viktig bedömningsgrund. Elevens förmåga att använda kroppen för sammansatta och komplexa rörelsemönster på ett ändamålsenligt sätt liksom bredden av fysiska aktiviteter ingår också i bedömningen.

Ytterligare en bedömningsgrund är elevens förmåga att utföra rörelser med kontroll och precision liksom att med hänsyn till rytm och estetik ge uttryck för känslor och stämningar. Även elevens förmåga att reflektera över och värdera fysiska aktiviteter betydelse för livsstil och hälsa utifrån både ett individ- och ett samhällsperspektiv är av vikt vid bedömningen.”⁴²

För fullständiga betygskriterier se bilaga 2

⁴⁰ <http://www.skolverket.se/sb/d/1294>

⁴¹ <http://www.skolverket.se/sb/d/1294>

⁴² Ibid.

5.8.2 Kursplanen för Slöjd

Läro- och kursplanens mål för slöjd lägger stor vikt vid slöjdprocessen eftersom den bidrar till elevens mångsidiga utveckling. För att uppnå betyget ”Godkänd” i nionde skolåret är det ett antal mål som i sin tur har ett antal delmål och ställningstagande som måste göras av eleven. Varje mål syftar till ett aktivt arbete och ställningstagande hos eleven. Målen i slöjd fokuserar på slöjdprocessen. Det är genom elevens egen planering av arbete, val av material, färg form, funktionalitet, estetiska värden, hållbar utveckling och historisk anknytning som slöjdprocessen utvecklas. ”elevens delaktighet och ansvarstagande som utmärkande för slöjdämnets karaktär och uppbyggnad.”⁴³ Kursplanen konkretiserar läroplanens övergripande mål till de konkreta mål som ställs inom skolans olika ämnen. Av kursplanen framgår både undervisningens inriktning och mål samt vilka färdigheter som en elev måste uppnå när han/hon är färdig med sin grundskoleutbildning. Det är kursplanens mål som styr undervisningen och ger de olika ämnena karaktär och struktur.

Mål att sträva mot

”Skolan skall i sin undervisning i slöjd sträva efter att eleven

- bygger upp sin självkänsla och tilltro till den egna förmågan att slöjda,
- utvecklar kunskaper och lust till ett kreativt skapande utifrån egna erfarenheter och intressen,
- utvecklar förmågan att självständigt planera arbeten och att på ett konstruktivt sätt lösa uppgifter,
- tillägnar sig praktisk erfarenhet av olika arbetsmetoder, verktyg, redskap och informationsteknik vid arbete i slöjdens olika material,
- utvecklar förmågan att ta eget ansvar för sitt lärande och för planeringen av slöjdprocessen utifrån såväl egna förutsättningar som tillgång på tid och resurser,
- utvecklar förmågan att reflektera över och bedöma arbetsprocesser och produkter,
- bygger upp en handlingsberedskap för det dagliga livets behov med beaktande av aspekter som jämställdhet, ekonomi och miljö,
- utvecklar intresse och förståelse för skapande och manuellt arbete genom kännedom om kulturarv och slöjdtraditioner i ett historiskt och kulturellt perspektiv,
- utvecklar förmågan att tillägna sig och använda nya kunskaper samt att överföra och befästa kunskaper från andra områden och kulturer i sitt skapande arbete,
- utvecklar förmågan att göra och motivera personliga ställningstaganden kring estetiska, etiska och funktionella värden,
- tillägnar sig kunskaper om god arbetsmiljö.”⁴⁴

⁴³ <http://www.skolverket.se/sb/d/1294>

⁴⁴ Ibid.

Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det nionde skolåret

”Eleven skall

- kunna i ord och bild presentera idéer samt planera slöjdarbetet,
- kunna välja material, färg och form och ta hänsyn till ekonomiska, miljömässiga och funktionella aspekter,
- kunna arbeta efter olika instruktioner, välja lämpliga arbetsmetoder samt hantera redskap och verktyg på ett funktionellt sätt vid genomförandet av arbetet,
- kunna ta initiativ och eget ansvar i slöjdprocessen,
- kunna beskriva slöjdprocessen och motivera de val som har gjorts under arbetets gång från idé till färdig produkt samt kunna värdera arbetsinsatsen och hur den påverkat slöjdarbetets resultat.”⁴⁵

Kursplanen behandlar bedömningens inriktning enligt följande:

”Bedömningen i slöjd skall ta hänsyn till elevens förmåga att utveckla och genomföra egna idéer. Kunskaper från alla delar av processen, från idé och genomförande till presentation och värdering av produkten, skall vägas in i bedömningen. Förmåga att dra lärdom av erfarenheter och tillämpa kunskaper i nya situationer och sammanhang utgör en viktig bedömningsgrund. Elevens förmåga att ta sig an nya utmaningar eller mer avancerade arbeten, liksom självständighet och eget ansvarstagande i arbetsprocessen skall vägas in i bedömningen. Även elevens uthållighet med att slutföra arbetet skall ingå i bedömningen.

Bedömningen av elevens kunskaper skall också gälla förmågan att välja och hantera olika redskap, verktyg, material och arbetsmetoder för att lösa problem och uppgifter samt förståelsen av hur material och bearbetningsmetod är relaterade till varandra. Känsla för färg och form och andra estetiska värden, som kommer till uttryck under arbetet och i den färdiga produkten, skall också bedömas. Förmågan att bedöma det egna arbetet och se konsekvenserna av olika val ur exempelvis funktionell, estetisk, miljömässig, kommunikativ och ekonomisk synpunkt är också en grund för bedömningen.”⁴⁶

För fullständiga betygskriterier se bilaga 2

⁴⁵ <http://www.skolverket.se/sb/d/1294>

⁴⁶ Ibid.

6. Metod

6.1 Val av metod

Undersökningen har ansats i kvalitativ forskningsmetodik och då har kvalitativa forskningsintervjuer, observationer och skriftliga källor använts. Dessa är i och för sig metoder som konkurrerar med varandra men också kompletterar varandra. Metoderna kan kombineras olika för att skapa ett stödande sätt att samla in data.⁴⁷ Detta bidrar till en större tillförlitlighet i resultatet. I vår undersökning använder vi oss av semistrukturerade intervjuer eftersom intervjumetoden inbjuder till öppna frågor som respondenten själv kan formulera svaren på, och utveckla sina synpunkter i svaren. Intervjuaren behöver därför vara flexibel i intervjuandet kunna ställa följdfrågor som skapar en djupare mening i huvudfrågorna.⁴⁸ Metoden är enligt Staffan Stukat anpassningsbar och följsam. ”metoden är emellertid starkt beroende på intervjuarens förmåga och färdigheter”⁴⁹ I våra ansatser att analysera intervjuerna hänvisar vi till det som Steinar Kvale beskriver som analysens sex steg. Vi har använt oss av steg nummer tre. ”I denna form av intervju sker hela tiden en tolkning med möjlighet till direkt bekräftelse eller vederläggning av intervjuarens tolkning.”⁵⁰ ”Resultatet kan då bli en självkorrigerande intervju.”⁵¹ För att få en större förståelse för problematiken runt bedömning och betygsprocessen har litteratur och tidigare forskning studerats. Vår roll som intervjuare och redskap, de erfarenheter vi har med oss och observationer av bedömning och betygsättning under tidigare verksamhetsförlagda utbildning kommer oundvikligt att påverka tolkandet och analysen av data. Detta behöver inte vara till nackdel för undersökning men tvärtom kan ses som en styrka som ger oss en sammanfattande intryck av situationerna omkring bedömning i grundskolan.⁵²

6.2 Urval

Deltagarna i undersökningen begränsades till gruppen som undervisar inom grundskolans senare år, eftersom det är i årskurs 8 och 9 som man sätter betyg. Undersökningsgruppen är begränsad till tolv lärare varav sex lärare undervisar i Idrott & Hälsa och sex lärare undervisar i Slöjd. Lärarna arbetade alla i en medelstor kommun i Västra Götalands län. Valet av lärare gjordes utifrån önskan om att få en jämn könsfördelning. Detta visade sig vara svårt och vi fick inkludera de lärare som svarade snabbast på förfrågan om deltagande i undersökningen. Fyra av lärarna har vi tidigare haft kontakt med under vår verksamhetsförlagda utbildning. Ett annat inklusionskriterium var att skolorna skulle variera i storlek detta för att ha en bred variation i underlaget och att lärarna hade pedagogisk yrkesutbildning.⁵³

⁴⁷ Denscombe, M. (2000). *Forskningshandboken*. s. 102.

⁴⁸ Denscombe, M. (2000). *Forskningshandboken*. s.122,135.

⁴⁹ Stukat, S. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. s. 39.

⁵⁰ Kvale, S (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. s.171.

⁵¹ *Ibib.*

⁵² Denscombe, M. (2000). *Forskningshandboken*. s. 244, 245

⁵³ Stukat, S. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskapen*. s. 124.

6.3 Genomförande

Lärarna i undersökningen kontaktades via telefon då tidpunkt och plats fastställdes för intervjun. Vidare informerades de att intervjun skulle vara öppen för samtal och att intervjun kommer att rymmas inom 30-60 min⁵⁴. Intervjufrågorna överlämnades innan intervjun (se bilagan 1.) Platsen för intervjun valdes av respondenten och kunde genomföras på en avskild plats som erbjuder interaktion mellan forskaren och respondent.⁵⁵ Intervjufrågorna prövades genom pilotintervju med en tidigare slöjdstudent. Intervjun dokumenterades genom fältanteckningar, svaren bearbetades under intervjuns gång i samförstånd med respondenten. Efter avslutad intervju tackades respondenten och det påpekades att skola och lärare skulle vara anonyma. Genom att vi inte använde strukturerade intervjuer eller gruppintervjuer och inte genomförde någon inspelning av intervjun så gavs respondenten stor möjlighet att öppet diskutera sitt svar innan det skrevs ned med överinseende av respondenten.⁵⁶

6.4 Analys av insamlat material

Analysen av intervjuerna gjorde vi genom att läsa anteckningarna flera gånger och diskutera vissa skiljaktigheter för att uppnå samstämmighet. Därefter följde vi förfaringssättet vid analys av kvalitativa data. Vi identifierade ”mönster och processer, gemensamma drag och skillnader”⁵⁷ Vi kodade intervjupersonerna efter ämne de undervisade i. Lärarna inordnades i en tabell i den ordning som intervjuerna genomfördes. Data kategoriserades utifrån olika intervjufrågor och ämnen som sedan kommer att stå till grund för att besvara våra forskningsfrågor. Vidare jämfördes lärare inom samma ämnesgrupp för att se hur de hade svarat. Tillslut jämfördes varje fråga ämnesvis var för sig. Det låg sedan till underlag för resultatdiskussionen.

⁵⁴ Denscombe, M. (2000). *Forskningshandboken*.s. 143.

⁵⁵ Ibid. s. 143.

⁵⁶ Ibid. s. 134-136.

⁵⁷ Miles. Huberman. (1994). *Qualitative Data Analysis*. s.9.

6.5 Tillförlitlighet

Inom kvalitativ forskning använder man sig av två grundläggande kriterier trovärdighet och äkthet för att verifiera sanningsvärdet hos den kunskap som producerats.⁵⁸ Tillförlitligheten kan påverkas av flera utomliggande faktorer; feltolkning av frågor, yttre störningar, gissningar, felskrivningar vid behandling av svaren skriver Stukat.⁵⁹ Val av semistrukturerade intervjuer ger intervjuaren och respondenten mer utrymme kring huvudfrågorna för att skapa en diskussion och på så sätt skapa ett intressant material att undersöka vidare. Intervjuerna var samtidigt av uppsökande karaktär och genomfördes på en tid och plats som var bekväm för respondenten. Vi uppfyller samtidigt några av Steinar Kvaless kvalitetskriterier för en intervju, ”intervjun tolkas i stor utsträckning under loppet av intervjun”⁶⁰ ”verifiera sina tolkningar av intervjupersonens svar under intervjuens förlopp.”⁶¹ Svaren på frågorna antecknades under intervjun i samförstånd med respondenten för att minimera risken för feltolkningar och felskrivningar.⁶² Genom att det var direktkontakt mellan intervjuaren och respondenten under intervjun kunde data kontrolleras och riktighet bekräftas från båda parter. I och med att intervjun genomfördes av en intervjuare och en observant så kunde respondentens svar jämföras med intervjuarens uppfattning och tolkning av svaren.⁶³

6.6 Etik

Informationskravet i samband med intervjuerna beaktades genom att respondenterna informerades muntligt om syftet med vår undersökning och att det är frivilligt att delta i undersökningen. Respondenten fick här göra sitt samtycke till att delta i undersökningen, detta i samband med kontakten. Konfidentialitetskravet uppfylldes genom att all data som samlades in skulle behandlas konfidentiellt och nyttjande kravet påpekades att undersökningen endast används för forskningsändamål.⁶⁴ Samtliga respondenter gav sitt samtycke till villkor som gällt i samband med intervjuerna.

⁵⁸ Bryman. (2001).

⁵⁹ Stukat, S. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskapen*. s. 126.

⁶⁰ Kvale, S (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. s.134.

⁶¹ Ibid.

⁶² Stukat, S. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskapen*. s. 125-126.

⁶³ Denscombe, M. (2000). *Forskningshandboken*. s. 103,162,251.

⁶⁴ Stukat, S. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskapen*. s. 131-132.

7. Intervjuresultat

Resultatet är en sammanfattning av intervjuerna, tidigare observationer och litteratur. Vi presenterar lärarna inom Idrott & Hälsa och Slöjd med identifikationen kön utbildning och antal år i yrket även skolans storlek.⁶⁵ Vidare redovisas deras svar på intervjuerna ämnesvis. Likartade frågor i intervjun är sammanställda i tabellen för tydligare redovisning.⁶⁶ Intervjufrågor som visar på skiljaktigheter mellan lärarna redovisas enskilt, men lika för båda ämnena.

7.1 Presentation av Urvalsgruppen

Urvalet av lärare presenteras här nedan i tabell.

7.1.1 Idrott & Hälsa

Lärare	Kvinna/ man	Har lärarexamen ämnespedagogisk utbildning	Antal år i yrket	Antal elever på skolan
IHL 1	Kvinna	Ja	40	>350
IHL 2	Man	Nej	3	>350
IHL 3	Man	Ja	6	>350
IHL 4	Man	Ja	13	>100
IHL 5	Man	Ja	4,5	>200
IHL 6	Kvinna	Ja	10	>500

7.1.2 Slöjd

Lärare	Kvinna/ man	Har lärarexamen ämnespedagogisk utbildning	Antal år i yrket	Antal elever på skolan
SL 1	Kvinna	Nej	5	>200
SL 2	Man	Ja	17	>500
SL 3	Man	Ja	25	>500
SL 4	Man	Nej	12	>100
SL 5	Man	Ja	1,5	>300
SL 6	Man	Nej	4,5	>350

⁶⁵ Kvalitetsredovisning för skolor och skolors hemsidor.

⁶⁶ Stukat, S. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. s.138.

7.2 Hur lärarna svarade på intervjufrågorna

Lärarna var alla intresserade och villiga att medverka till forskningen genom att ställa upp i intervjun. Efter intervjuerna blev det ofta samtal om vår framtida roll som lärare. Vi fick flera goda råd som vi inte kan redogöra för i uppsatsen. Vi kommer ändå med säkerhet att använda oss av dessa råd som yrkesverksamma lärare.

7.2.1 Idrott & Hälsa

Fråga 4. Vad anser ni om de nationella betygskriterierna?

a) fördelar b) nackdelar

Samtliga lärare ser både fördelar och nackdelar med de gällande betygskriterierna.

Exempel på fördelar: *"Eleverna kan se på nivåstegen"*(IHL 1), *"stor frihet"* (IHL 2), *"uppnåendemål ger en trygghet"*(IHL 4).

Exempel på negativa: *"svåra att konkretisera"* (IHL 6), *"otydligt skrivna"* (IHL 1), *"stor tolkningsnivå"* (IHL 3), *"Svårt språk ger svåra diskussioner med elever"* (IHL 5)

Fråga 5. Har din syn på bedömning/betygsättning förändrats genom åren?

IHL 1,2 och 3 tycker dagens betygssystem är bra och påpekar att det är *"mer på förståelse än själva prestationen."*(IHL 2), *"helheten än själva prestationen som bedöms"* (IHL 3), *"dagens målrelaterade system är bättre än sifferbetygen"* (IHL 1)

IHL 4 anser att man lär sig med tiden men påpekar samtidigt *"att betyget G är alldeles för stort."*(IHL 4)

IHL 5 och 6 har inte märkt någon större förändring.

Fråga 6. Har ni lokala betygskriterier?

IHL 1,2,3 och 4 har alla lokala arbetsplaner för ämnet.

IHL 5 och 6 har men de använder endast de nationella. *"finns men används inte"* (IHL 5)

Fråga 7. Framför ni era lokala/nationella betygskriterier/kursplaner för elever samt föräldrar?

a) Hur? b) När?

IHL 1,2,3,4,5 och 6 har samtliga en genomgång i början av höstterminen och vid utvecklingssamtal. IHL 1,2,3 har också dokumenten uppsatta på en anslagstavla vid idrottshallen.

IHL 5 erbjuder dessutom föreläsningkvällar där skolan går igenom ämne för ämne.

IHL 2 nämner att han *"Vill gärna lägga ner mer tid på detta, gå igenom noggrannare."*

Fråga 8. Hur engagerade är eleverna/föräldrarna på innehållet i styrdokumentet?

IHL 1,2,3,4 och 6 är överens om att det är sällan som elever/föräldrar kommenterar eller ifrågasätter styrdokumentet och dess betydelse under terminens gång.

IHL 5 anser att eleverna är fantasiskt engagerade och får mycket positiv respons från föräldrar som påpekar det positiva i att eleverna är väl insatta i ämnet.

IHL 3 och 4 nämner också att när det drar ihop sig för betygssättning så brukar det komma lite mer frågor om vad som krävs för att nå ett visst betyg. ”*De som ligger på gränsen intresserar sig*” (IHL 4) ”*Fler frågor om vad som krävs efter första betyget och inför sista betyget i nian.*”(IHL 3)

Fråga 9. Hur dokumenterar ni eleven under terminens gång för kommande betygssättning?

Samtliga lärare är så gott som eniga i att dokumentation görs efter alla delmoment för att användas som underlag till utvecklingssamtal. IHL 1 trycker lite hårdare på att ”*resultat i de flesta moment skrivs ner från år 7 för att eleverna skall kunna jämföra och se sin utveckling.*”

IHL 2 använder sig av ”*mallar som eleverna fyller i och de poängsätts*”

Fråga 10. Hur stor del har närvaron i betygssättningen?

IHL 4 är den enda som har en klar gräns vad som gäller med närvaro. ”*2/3 aktiv närvaro*”

IHL 1,2,3,5 och 6 har ingen klar gräns. IHL 1 betonar att ”*Närvaron är mycket viktig*” medan övriga har mer inställningen att man ”*dock måste visa upp sig på alla delmomenten*”(IHL 2) ”*Delta aktivt i alla moment*”(IHL 3)

Fråga 11. Hur stor del har elevens beteende/uppförande i betygssättningen?

IHL 1,2, och 3 är alla överens om att uppförande och en viktig del för elever som strävar efter de högre betygen. ”*Svårt att få de högre betygen om man inte kan det sociala spelet.*”(IHL 3)

”*Visa förståelse för fair play.*”(IHL 2) ”*Mycket viktig för de elever som vill nå VG och MVG.*”(IHL 1)

IHL 4,5, och 6 nämner uppförandet som del i helhetsintrycket men samtidigt så efterlyser IHL 5 tydligare riktlinjer i styrdokumentet. ”*det står inte så tydligt som det borde*”(IHL 5)

Fråga 12. Spelar elevens fritidssysselsättning någon roll i ditt sätt att betygssätta eleven?

IHL 1,2,3,4, och 6 är överens om att fritidssysselsättningen spelar indirekt roll för eleven, ”*det avspeglar sig på lektionerna*” (IHL 2) ”*Eleven har bra förutsättningar att få bra betyg då man idrottar på fritiden.*” (IHL 1)

IHL 5 tar hänsyn till eleven fritidssysselsättning och eleverna för en idrottsdagbok där aktiviteter i och utanför skolan bokförs.

Fråga 13. Hur bedömer man en elev som erhållit ett högt betyg och pga. sjukdom/benbrott inte kan delta under ex. vårterminen i nian?

IHL 1,2,3,5 och 6 sänker inte betyget. *"det är uppnående mål som gäller, har man uppnått så har man uppnått"*(IHL 3) *"Sänker inte betyget, men måste visa god inställning till ämnet och viljan att hjälpa till ex döma matcher, skriva resultat mm"*(IHL 1) *"eleven behåller aktuellt betyg"* (IHL 5)

IHL 4 är av annan åsikt. *"Sänks ofta ett steg men inte lägre än G."* Däremot så har elever som visar god och positiv inställning till ämnet större chans att behålla sitt betyg jämfört med eleven som inte visar sig alls under sin skade/sjukdomsperiod.

7.2.2 Slöjd

Fråga 4. Vad anser ni om de nationella betygskriterierna?

a) fördelar b) nackdelar

Samtliga lärare är positiva men det skiljer sig i hur man använder de nationella betygskriterierna. *"betygskriterierna är luddiga och kan tolkas ganska godtyckligt"...* *"de inbjuder till samtal med eleven."* (SL 1), *"helt ok men lite vaga för att göra lokala mål, för öppna."* (SL 2), *"att jag kör dem rakt igenom, om det är otydligheter så inleder det till samtal"...* *"att betygskriterierna inte är något eget påhittat utan det är vad regering och riksdagen säger att vi skall göra."* (SL 3), *det borde vara flera betygsteg eller inga alls."* (SL 4), *"kriterierna var bra men de är svårtolkade för elever så han bryter ner och förklarar betygskriterier i ett teoripass."* (SL 5), *"det är bra som det är för det går att tolka in produkten till målen istället för att göra en produkt efter något som någon annan har bestämt."* (SL 6).

Fråga 5. Har din syn på bedömning/betygssättning förändrats genom åren?

SL 1,5,6 är lärare som bara har arbetat under den senaste läroplanen, Lpo94 och lärarna är tydliga med att säga att de har inte förändrat sin syn på bedömning. *"från produkten till processen."* (SL 1), *"En bra produkt kräver alltid ett bra arbete och ett ständigt övande."*... *"nej, ingen större förändring har skett."* (SL 2), *"från början gjorde jag en hårdbedömning av själva produkten och nu är det den pågående processen jag tittar på."* (SL 4), *"hur man skall bedöma en produkt blir tydlig tillsammans med de andra eleverna, för det syns på produkten hur eleven har arbetat."* (SL 6).

Fråga 6. Har ni lokala betygskriterier?

SL 1 och 3 har inte några lokala betygskriterier. *"utan vi läser målboken och samttalar med eleverna om det är otydligt."* (SL 1), *"det behövs inte."* (SL 3), SL 2,6 använder lokala betygskriterier för slöjdamnet. SL 4 och 5 använder inte de lokala betygskriterier som finns på skolan. *"Ja visst"...* *används inte"...* *"utan vi håller på att vidareutveckla dem till att bli mera anpassade till dagens styrdokument"*. (SL 4), *"men jag skall se över dem och jag måste nog skriva nya."* (SL 5).

Fråga 7. Framför ni era lokala/nationella betygskriterier/kursplaner för elever samt föräldrar?

SL 1,2,4,5 och 6 har samtliga en genomgång i början av terminen. SL 1 och 3 har genomgångar med elever när de skulle påbörja ett arbete för att produkten skulle var mål fokuserad och nå så många kriterier som möjligt. Under arbetets gång förs en levande diskussion om betyg i de aktuella valen som eleven gör under slöjdprocessen. SL 3 talar om att betygskriterier skickades även hem till föräldrarna med eleven. Vidare har lärarens skola föreläsningkvällar om betygskriterier där ämne för ämne går igenom.

Fråga 8. Hur engagerade är eleverna/föräldrarna på innehållet i styrdokumentet?

SL 1,3 och 5 informerar eleverna löpande under arbetet gång genom att eleverna gör aktiva val utifrån mål att nå i kursplanen. *"ja, föräldrar och elever tar del av informationen."* (SL 3). SL 2,4 och 6 hade ingen plan i att engagera utan det kom i samband med genomgången innan terminsslut. SL 2 och 6 berättade för eleven vad för betyg produkten fick innan den fick tas med hem.

Fråga 9. Hur dokumenterar ni eleven under terminens gång för kommande betygssättning?

SL 1,2 och 6 använder sig av eget minne och ibland gör de egna noteringar. Det kunde vara att skriva upp vad de har valt att göra och när produkten är klar så får den ett betyg. *"jag lagrar det i mitt bakhuvud, vi fotograferar ofta av saken."* (SL 1),

SL 3,4 och 5 använder sig olika typer av dokumentation av arbetet. *"genom en matris och att eleverna själva får skriva vad de gör vid varje slöjdtillfälle."* (SL 3). (SL 4) visade hur eleverna använder en typ av matris där de ritat skisser och sist fotar produkten av och eleven själv skriver en kommentar om arbetet. Läraren använder sig av en egen matris där han noterar varje tillfälle vad eleven arbetar med. *"eleverna använder slöjddagboken som är en del av bedömningen."* (SL 5),

Fråga 10. Hur stor del har närvaron i betygssättningen?

SL 1,2,3,5 och 6 säger att närvaron inte får vara med i bedömningen av eleven, men det är en förutsättning för att hela tiden utvecklas och övas i arbetet. *"Ej närvaro inget betyg" ..."lite närvaro men bevisligen god kunskap ger betyg, att produkten också skall vara gjord i slöjdsalen."* (SL 1), *"närvaro och betyg hänger ihop."* (SL 3), *"ja absolut, men inte själva frånvaromomentet."* (SL 4).

Fråga 11. Hur stor del har elevens beteende/uppförande i betygssättningen?

SL 1,2,3,4,5 och 6 ingen av lärarna säger att beteende/uppförande har någon betydelse för betygssättningen. *"nej, men om det påverkar slöjdprocessen så blir det indirekt del av bedömningen."* (SL 3), *"uppförande påverkar inte bedömningen."* (SL 4), *"indirekt kan det påverka genom att inte eleven lär sig något."* (SL 6),

Fråga 12. Spelar elevens fritidssysselsättning någon roll i ditt sätt att betygssätta eleven?

SL 1,2,3,4 och 6 svarar att det inte påverkar bedömningen av arbetet i slöjdsalen, men eleverna har ofta en förkunskap som kommer i uttryck i hur de arbetar.

"nej men det märks i arbetsprocessen hos eleven." (SL 1), *"genom att slöjda på fritiden så har man möjligheten att öva och utvecklas mera."* (SL 2), *"det genomsyrar arbetet i slöjden men påverkar inte betygssättningen."* (SL 3), *"kraven ökar detta för att eleven måste utvecklas genom att pröva andra tekniker och material att arbeta med."* ...*"Detta skulle ju kunna*

innebära att om en elev gör knivar på fritiden och sen gör det i skolan så blir resultatet mycket bättre än om eleven hade prövat något annan teknik.” (SL 5),

Fråga 13. Hur bedömer man en elev som erhållit ett högt betyg och pga. sjukdom/benbrott inte kan delta under ex. vårterminen i nian?

SL 1,4 och 5 har eleven nått målen så sänks inte betyget från VG till G.

”betyget sänks från VG till G för att eleven måste hela tiden öva för fortsatt utveckling.” (SL 2), ”Har jag sett eleven under en längre tid så går det att ställa en prognos och då finns det ingen andning till att sänka betyget. Det är ju bara en prognos om hur eleven har utvecklats som bedöms i åttan i förhållande till målen som är skrivna för nian.” (SL 3),”kan man inte visa upp en process så kan jag inte bedöma.” (SL 6),

8. Resultatdiskussion och slutsats

Inledning

Forskningsfråga 1.

Vad anser lärare i Idrott & Hälsa om de gällande betygskriterierna?

Angående lärarnas inställning till de gällande betygskriterier så är samtliga idrottslärare i vår undersökning överens om att de kan se både positiva och negativa saker med dokumenten. Lärarna är positiva till ett målrelaterat betygssystem och ser det som en fördel för elever och lärare att de kan jobba mot uppnåendemål.

Den tolkningsfrihet som råder ger positiva sidor då läraren har stora möjligheter att själv forma sin undervisning men även negativa då lärarna anser betygskriterierna som svåra att konkretisera. Resultatet av det blir att samstämmigheten i vad som skall bedömas och senare betygsättas är i stort sätt obefintlig. Vad innebär det att exempelvis kunna simma eller hitta i okänd terräng?

Undersökningen visar också att samtliga lärare har lokala betygskriterier att utgå ifrån trots att skolverket inte har detta som ett krav, men endast 4 av 6 arbetar efter dessa. Emellertid skall det finnas en arbetsplan på respektive skola hur de nationella målen skall uppfyllas i respektive ämne.

På frågan om hur de framför betygskriterierna för eleverna svarar samtliga lärare att de går igenom betygskriterierna i början av terminen samt vid utvecklingssamtal, detta kan då jämföras med nationella utvärderingen där 29.5 procent av eleverna svarade att de hade mycket dålig eller ganska dåligt kännedom av vad som krävdes för att få de olika betygen.

Forskningsfråga 2.

Vad grundar lärare i Idrott & Hälsa sin betygsättnings på?

Enligt lärarna i vårt material så är majoriteten någorlunda överens om vad som bör ingå i bedömningsprocessen och vad som bör lämnas utanför. På frågan som berör närvaro är egentligen alla 6 lärare överens om att närvaro är en förutsättning för att man som elev skall kunna visa upp sig i alla de delmomenten som ingår under en termin eller ett läsår. Endast två trycker lite hårdare på närvarons betydelse i betyget och en lärare går så långt att han sätter en gräns på 2/3 av lektionerna skall man vara ombytt och aktiv för att erhålla ett G. Detta trots att skolverket inte nämner något om närvaro i de uppnåendemål som gäller för ämnet.

Skolverket nämner som en del av ämnets syfte att eleverna skall ”utveckla gemenskap och samarbetsförmåga samt förståelse och respekt för andra.”⁶⁷ Detta berör vi i frågan om beteendets/uppförandets betydelse för betyget. Samtliga 6 lärarna har detta moment som en

⁶⁷ Skolverket. <http://www.skolverket.se/publikationer?id=1440>

stor del i betygsättningen. Hälften av lärarna påpekar också att det är ett krav för att eleverna skall kunna kvittera ut ett högre betyg än G. En lärare påpekar också otydligheten i kursplanen och efterlyser tydligare information om vad som krävs och förväntas av eleverna. Skolverket svarar på liknande fråga i bedömning och betygsättning ” att närvaro, flit, ambition, läxläsning, lektionsarbete m.m. inte i sig skall vara grund för betygsättning, såvida de inte är en direkt förutsättning för att nå målen.”⁶⁸ ”Betyg skall alltså gälla kunskaper i ämnet.”⁶⁹

På frågan om elevens fritidssysselsättning skall vägas in i betyget är 5 av 6 lärare överens om att det har en indirekt betydelse, vilket innebär att om en elev är aktiv på fritiden så speglar det av sig på idrottslektionerna vilket i förlängningen ofta innebär ett högre betyg. En lärare svarar dock i linje med skolverket att alla kunskaper skall vägas in oberoende var man tillägnad sig dem. Men det är trots allt fortfarande läraren som skall bedöma om eleverna uppfyller målen. IHL 5 för därför en idrottsdagbok där eleverna bokför sina aktiviteter i och utanför skolan.

Forskningsfråga 1.

Vad anser lärare i Slöjd om de gällande betygsriterierna?

Nationella utvärderingen för slöjd redovisar att lärarna i större utsträckning stödjer sig på lokala betygsriterier framför nationella betygsriterier, även om skillnaden är liten.⁷⁰ Lärarna i vår undersökning är positiva till att använda nationella betygsriterierna för betygsättning. Tre av slöjdlärarna utnyttjade öppenheten i nationella betygsriterierna för att skapa samtal kring produkten och de mål som eleven skall uppnå för ett visst betyg. Fem av lärarna svarar samtidigt de skulle ha önskat en större tydlighet från skolverket i nationella betygskraven runt vad som skall bedömas. Vidare var det två slöjdlärare som svarade att det inte behövde några lokala betygsriterier för de nationella betygsriterierna var tillräckliga. De svarade att de nationella betygsriterierna inleder till utvecklande samtal med eleven om betyg och bedömning av slöjdprocessen.

Forskningsfråga 2.

Vad grundar lärare i Slöjd sin betygsättnings på?

Enligt vår undersökning är lärarna samstämmiga i vad som skall bedömas i slöjden. Alla slöjdlärarna jobbar utifrån att det är en slöjdprocess som skall bedömas liksom det står angivet i kursplanen för slöjd.⁷¹ En av lärarna i undersökningen svarar något annorlunda. Denne lärare säger att det är produkten som bedöms, men säger vidare att han nu även tittar något på processen. ”en bra produkt kräver alltid ett bra arbete och ett ständigt övande” säger SL2 på fråga nummer 5. Detta måste beaktas i enlighet med nationella utvärderingen som redovisar att lärare och elever har olika syn på vad det är som bedöms inom slöjd.⁷² Vår undersökning visar att det är stor enighet mellan slöjdlärarna att det är slöjdprocessen som skall bedömas. Nationella utvärderingen rapporterar att 64 procent av lärarna uppfattar att det är processen

⁶⁸ Skolverket. (2001). *Bedömning och betygsättning. del 2: frågor och svar.* s. 33.

⁶⁹ Ibid.

⁷⁰ Skolverket. (2005). *Nationella utvärderingen. grundskolan 2003 RAPP 223:253: Slöjd.* Stockholm. <http://www.skolverket.se/publikationer?id=1416>. s. 74-78

⁷¹ Kursplanen för slöjd. *Regler för målstyrning – Grundskolan* (2002). Upplands Väsby: Svensk facklitteratur, 2005 s. 145.

⁷² Skolverket. (2005). *Nationella utvärderingen.* <http://www.skolverket.se/publikationer?id=1416>. s. 74-78.

som påverkar betyget. Det är bara 46 procent av eleverna som uppfattar att deras förmåga att hantera slöjdprocessen är underlag för betyget i slöjd.⁷³

I enhet med Lpo94 2.7 står det ” – med utgångspunkt i föräldrarnas önskemål fortlöpande informera elever och hem om studieresultat och utvecklingsbehov...”⁷⁴ Alla slöjdlärare i undersökningen svarar att de framför och har genomgång av lokala/nationella betygskriterier/kursplaner för elever. Två av dessa sex lärarna har en fortlöpande diskussion under terminen om hur eleverna når målen i kursplanen. Detta i förhållande till att nationella utvärderingen redovisar att 29 procent aldrig samtalar om hur det går i ämnet. Vidare att det är 59 procent som samtalar en gång per termin om hur det går i ämnet.⁷⁵

I enhet med Lpo94 2.7 står det ”- vid betygssättningen utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till kraven i kursplanen och göra en allsidig bedömning av dessa kunskaper.”⁷⁶ Lärarna i undersökningen dokumenterar elevernas arbete på olika sätt för att använda som underlag till bedömning: de försöker minnas och fotografera produkten; tre av lärarna använder sig av matriser som fylls i efter varje lektionstillfälle; en av lärarna låter eleverna använda det som kallas slöjddagbok (eleven antecknar själv arbetsgången under lektionen). Enligt Skolverkets rapport om kunskapsöversikt ”användningen av matriser är viktigt när det gäller att stödja en likvärdig bedömning.”⁷⁷

Undersökning av slöjd visade att det bara var två skolor som använde lokala betygskriterier. Detta relaterat till att enligt nationella utvärderingen är det 85 procent av lärarna som använder sig av lokalt bearbetade betygskriterier.⁷⁸ Två lärare svarade att lokala betygskriterier finns på skolan men används inte utan det skall utformas nya. Vidare var det två slöjdlärare som svarade att det inte behövde några lokala betygskriterier för de nationella betygskriterierna var tillräckliga. De svarade att de nationella betygskriterierna inleder till utvecklande samtal med eleven om betyg och bedömning av slöjdprocessen. Värt att beaktas är att enligt nationella utvärderingen är det 11 procent av lärarna uppger att de saknar lokala betygskriterier.⁷⁹ I Bedömning och betygssättning, Del 2. Frågor och svar till Skolverket svarar Skolverket på frågan om lokala betygskriterier att det inte är något krav i styrdokumentet men det skall finnas en arbetsplan.⁸⁰ ”I den skall anges hur skolan avser att arbeta för att nå de fastställda målen. Varje lärare är dock skyldig att för elever och föräldrar kunna redovisa vad som gäller för den egna verksamheten.”⁸¹

Intervjufrågorna som behandlar närvaro, beteende/uppförande och fritidssysselsättning är lärarna samstämmiga i svaret. Lärarna svarade att de inte låter sig påverkas av vad eleven gör utanför skolan. På frågan gällande närvaron och elevens fritidssysselsättning svarar alla att det kan indirekt påverka resultatet av produkten. I vissa fall en förutsättning för att det skall bli en produkt. Eleverna har en större förförståelse och en större övning på arbetsmomenten. Detta relaterat till vad Skolverket svarar på dessa frågor - närvaro, beteende/uppförande och fritidssysselsättning är ”Inte betygsunderlag.” ”... såvida de inte är en direkt förutsättning för att målen skall kunna nås, till ex. i form av laborationsarbete. Samma förhållande gäller för ordningsfrågor som att eleverna inte har med sig papper och pennor eller inte kommer i tid till

⁷³ Skolverket. (2005). *Nationella utvärderingen grundskolan 2003 RAPP 223:253: Slöjd*. Stockholm. <http://www.skolverket.se/publikationer?id=1416>. s. 75.

⁷⁴ Skolverket Lpo94 2.7 Bedömning och betygssättning del 3: bilagor. s.70.

⁷⁵ Skolverket. (2005). *Nationella utvärderingen*. <http://www.skolverket.se/publikationer?id=1416>. s. 74-78.

⁷⁶ Lpo94. (2006). *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet*. SKOLFS 1994:1.Lpo94 2.7. s. 16.

⁷⁷ Skolverket (2006). *Underlag till ramverk för en provbank/bedömningsresurs i grundskolan En kunskapsöversikt utarbetad på uppdrag av Skolverket*. <http://www.skolverket.se/publikationer?id=1678>. s.103.

⁷⁸ Ibid.

⁷⁹ Ibid. s. 70.

⁸⁰ Skolverket. (2001). *Bedömning och betygssättning. del 2: frågor och svar*. s. 42.

⁸¹ Ibid.

lektionerna.”⁸² Lpo94 skriver hur lärare skall göra vid bedömning ” - vid betygssättningen utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till kraven i kursplanen och göra en allsidig bedömning av dessa kunskaper.”⁸³

Synen på elever som är långtidssjukskrivna, giltig frånvaro och hur dessa elever skall bedömas hade lärarna i vår undersökning olika sätt att behandla. Fyra av lärarna skulle inte sänka från betyget VG till betyget G om eleven har uppnått målen så är det gjort och kan inte råda över sjukdomen/benbrottet. Två av lärarna svarar att de kan som högst få betyget G anledningen till detta var att det krävs ett ständigt arbete och övande för att nå målen i ämnet.

Forskningsfråga 3.

Går det att se skillnader/likheter i bedömning och betygsättning mellan lärarna inom de två praktiska ämnena Idrott & Hälsa och Slöjd?

I intervju frågan om hur lärarna dokumenterar för betygsunderlag så intar lärarna ett formativt förhållningssätt till bedömning. Alla lärare i vår undersökning är överens om att detta är nödvändigt för att ha ett underlag inför utvecklingssamtal och betygsättning. Samtliga lärare inom Idrott & Hälsa för olika former av minnesanteckningar där närvaro, sjukdom, ombyte, resultat samt prestationer inom de olika delmomenten bokförs.

Inom ämnet slöjd så har tre lärare en väl utvecklad bedömningsmatris där elever och lärare fyller i kommentarer efter varje lektion som även ligger till grund för betyg.

Övriga tre lärare hade en passivare inställning till dokumentation. Lärarna litade till stor del på det egna minnet samt eventuellt fotograferade produkten när den var klar, alltså ingen större dokumentation under processen.

I intervjufrågan beträffande den betygsgrundande betydelsen för närvaro är 10 lärare inom Idrott & Hälsa samt Slöjd samstämmiga gällande att närvaro har mindre betydelse för betygsättningen. Undantagen är två lärare i Idrott & Hälsa som anser att ovanstående faktor har betydelse för kommande betygsättning, den ena (IHL 4) har en bestämd gräns för närvaro.

I intervjufrågan angående beteende/uppförande ser vi stora skillnader mellan ämnena. Enligt vår undersökning är alla lärarna inom Idrott & Hälsa överens om att beteende/uppförande skall vägas in i betygsättningen. Hälften av lärarna i Idrott & Hälsa anger också att ett gott beteende/uppförande är ett krav för att nå ett högre betyg som VG eller MVG. Slöjdlärarna är däremot av annan åsikt. De anser att beteende och uppförande inte har någon betydelse för betygsättningen. Det kan resultera i att eleverna får en osäkerhet i vad det är som egentligen bedöms. Skillnader i vad som gäller för respektive ämne gör det än mer viktigt för lärarna att klart och tydligt redogöra för eleverna vad som står i kursplanerna.

I intervjufrågan angående om elevens fritidssysselsättning skall påverka betyget är 10 av 12 lärare överens om att det har en indirekt påverkan, det vill säga att produkten eller prestationen på fritiden inte bedöms. Elevernas intresse för respektive ämne och att det möjliggör till fler övningstillfällen avspeglar sig dock på lektionerna. Vilket i förlängningen ger större möjlighet till att uppnå målen för respektive ämne. En lärare i Idrott & Hälsa och en lärare i Slöjd skiljer sig från övriga. IHL 5 bokför i en idrottsdagbok aktiviteter i och utanför skolan och tar hänsyn till detta vid betygsättning. SL 5 tar inte hänsyn till produkten som eleven presterar på fritiden

⁸² Skolverket. (2001). *Bedömning och betygsättning, del 2: frågor och svar*. s. 33.

⁸³ Lpo94. (2006). *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet*. SKOLFS 1994:1. <http://www.skolverket.se/publikationer?id=1069>. Lpo94 2.7. s. 16.

men tar hänsyn till att eleven är aktiv inom slöjd på fritiden och ställer därför högre krav på denna elev.

I frågan om vad som händer med eleven som erhållit ett VG eller MVG betyg och som vid sjukdom/skadeperiod missar exempelvis vårterminen i nian så är 9 av 12 lärare överens om att inte sänka elevens betyg med hänvisning till det målrelaterade betygssystemet. Har man en gång uppnått målen så räcker det. Två lärare inom Slöjd anser dock att eleven måste öva hela tiden för att få en fortsatt utveckling och sänker därmed elevens betyg till G. En lärare i Idrott och Hälsa sänker oftast till ett G men elever som visar god och positiv inställning till ämnet dvs. hjälper till så gott det går har större chans att behålla sitt höga betyg.

8.1 Slutsats

Flertalet av lärarna i vår undersökning har visat sig inta ett formativt förhållningssätt i bedömningen av elevens utveckling. Detta är positivt för eleven då det stärker eleven och ger glädje och förhoppningsvis leder till vidare utveckling.

Några tydliga skillnader mellan lärarna inom Idrott & Hälsa och lärarna i Slöjd i syn på bedömning går inte att hitta. Skillnader i bedömning av elever ser hittar vi inom ämnesgruppen Idrott & Hälsa och Slöjd var för sig.

Lärarna i vår undersökning använder sig inte konsekvent av det mål och kunskapsrelaterade betygssystemet gällande bedömning. I någon av intervjufrågorna kan läraren inta en summativ förhållning till bedömning då genom att ha en annan tolkning eller att inte se till alla målen i kursplanen.

Svar om dokumentation, närvaro, beteende/uppförande, fritidssysselsättning och hur läraren gör vid en längre tids sjukdom hos eleven skiljer sig åt mellan lärarna. Flertalet av lärarna använder sig av olika typer av dokumentation av elevens utveckling. Vi som blivande lärare ser dokumentationen som mycket viktigt. Anledningen till detta är att lärare inom de praktiska ämnena träffar många elever vid ett fåtal tillfällen i veckan. Det är viktigt att inte göra någon felbedömning på grund av att vi inte haft någon fullständig dokumentation av elevens utvecklingsprocess. Vidare så kan lärare bli sjuka en längre tid, då är det viktigt att det finns dokumentation som vikarier eller andra lärare kan förlita sig på för en rättvis bedömning.

Lärarna i vår undersökning är samstämmiga gällande att närvaro har mindre betydelse för betygsättningen. Vi som blivande lärare är överens med de verksamma lärarna och Skolverket att det inte skall vara en avgörande faktor i bedömningen men det kan vara en förutsättning för att en rättvis bedömning skall ske.

Lärarna inom de dessa två olika praktiska ämnena såg olika på bedömningen angående beteende/uppförande. Enligt kursplanen för Idrott & Hälsa så skall detta vägas in i bedömningen av eleven. Kursplanen för Slöjd har däremot inte detta tydliga mål inskrivit. Vi tror att detta kan resultera i att eleverna blir osäkra i vad det är som egentligen bedöms. Detta betyder att klara och tydliga genomgångar av kursplanerna är nödvändiga.

I frågan om fritidssysselsättning skall vägas in i bedömningen har majoriteten av lärare svarat att det inte ska göras, även om de tyckte att det indirekt påverkar hur kursplanens mål uppnås. Skolverket är tydlig i sin utläggning av vad som skall bedömas. "... utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till kraven i kursplanen..."⁸⁴

I vår undersökning är lärarna samstämmiga i vad de grundar sin bedömning på och vad eleverna måste prestera för att uppnå målen. Vi ser i intervju svaren att det finns i stort sett en

⁸⁴ Lpo94. (2006). *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet*. SKOLFS 1994:1.Lpo94 2.7. s. 16.

sammanhållen bild av hur man bedömer elever i de skolor som vi har jämfört. Visst finns det skillnader men det går inte att visa med våra intervjufrågor. På samma sätt som Pia Rehnquist och Jan Samuelsson skriver i Sydsvenskan att det råder stor olikhet mellan skolor i bedömning i praktiska ämnen.⁸⁵ Vi som blivande lärare ser att det kan vara svårt när vi inte har möjlighet och vetskap om alla elevers aktiviteter utanför skolan. Ett ex. skulle vara om vi skulle väga in friidrottsresultat som vi läser i dagstidningen, eller om elevens svarvade skålar i hembyggsföreningen skulle upptas i bedömningen. När vi inte kan ha denna fullständiga information om alla elever så kommer det ske en orättvis bedömning tror vi. Det är inget som vår undersökning styrker utan en tolkning av vad vi som blivande lärare har sett i media och under vår verksamhetsförlagda utbildning.

Slutord

Vårt intresse för bedömning har med vår undersökning givit oss stor förståelse för bedömning inom Idrott & Hälsa och Slöjd. Det är en kunskap som vi kommer att kunna omsätta i verksamheten på de skolor vi kommer att arbeta på. Vi har en större förståelse för hur vi skall kunna möta svårigheter i bedömning eftersom processen med uppsatsen har givit oss förutom intervjuer och svar, samtal med lärare och mellan oss själva. Då vi har kunnat fördjupa oss i hur vi skall kunna arbeta för att eleven skall nå sitt mål med studierna.

Frågor för vidare forskning

Frågor som vår forskning inte besvarar men viktigt att tänka på för att bevaka sitt eget tänkande angående bedömning är:

Vad innebär det för eleverna om det inte sker en likvärdig bedömning över landet i de praktiska ämnena?

Hur ser bedömningen ut i en centrumskola jämfört med den skola ute vid ett kustsamhälle där man för 50 år sedan byggde sin egen segelbåt/fiskebåt eller en skola i en stad utan idrottstradition jämfört med den skola i en stad som har ett toppidrottslag?

⁸⁵ Rehnquist, P. och Samuelsson, J. (2006) <http://sydsvenskan.se/lund/article162191.ece>

9. Referenslista

Annerstedt, C. Peitersen, B. Rönholt, H.(2001). *Idrottsundervisning – ämnet idrott och hälsas didaktik*. Göteborg: ZetterQvist tryckeri AB

ISBN 91-971398-8-2

Andersson, H. (1999). *Varför betyg? – Historiskt och aktuellt om betyg*.

Bergman, P. & Sjöqvist, L. (2000). *Bedömning. Att undervisa elever med svenska som andraspråk– ett referensmaterial*.

Borg, K. (1995). *Slöjdämnet i förändring 1962-1994*. Linköping: UniTryck

ISBN 91-7871-640-3

Denscombe, M. (2000). *Forskningshandboken*. Lund: Studentlitteratur

ISBN 91-44-01280-2

Horgby, A-C.(2006). *Eleven ska bli motorn i sitt kunskapsprojekt*. Publicerad i Lärarnas tidning nr 16/2006. <http://www.lararnastidning.net/>

Kvale, S (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*.

Lindqvist, S. (2003). *Elevers uppfattningar och upplevelser av bedömning i matematik i skolår 5*. Lärarhögskolan i Stockholm.

Linström, L. (2005). *Pedagogisk bedömning*.

Miles och Huberman (1994),*Qualitative Data Analysis*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Obiedzinski, S. (2007). *Bedömning av slöjd i grundskolan*.

<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:umu:diva-1055> (2007-06-06)

Regler för målstyrning – Grundskolan (2002). Upplands Väsby: Svensk facklitteratur, 2005

ISBN 91-87882-54-X

Skolverket. (2001). *Bedömning och betygsättning, kommentarer med frågor och svar*.

Stockholm: Gotab. Skolverkets diarienummer 2000:3620. <http://www.skolverket.se/sb/d/1442>

ISBN 91-89314-36-0

Skolverket, SKOLFS 1994:1. (2006). *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet Lpo 94*. Ändring införd t.o.m. SKOLFS 2006:23. Ödeshög. Grafisk form: Mera text & form Tryck: AB Danagårdsgrafiska.

<http://www.skolverket.se/publikationer?id=1069>

ISBN 91-85545-13-9

Skolverket. (2005). *Nationella utvärderingen grundskolan 2003 RAPP 223:253: Slöjd*.

Stockholm. <http://www.skolverket.se/publikationer?id=1416>

ISSN 1103-2421

Skolverket (2006). *Underlag till ramverk för en provbank/bedömningsresurs i grundskolan En kunskapsöversikt utarbetad på uppdrag av Skolverket.*
<http://www.skolverket.se/publikationer?id=1678>.

Skolverket. (2006/07). *Kursplaner och betygskriterier.*
<http://www.skolverket.se/publikationer?id=1294>

Skolverket. <http://www.skolverket.se/publikationer?id=1440>

Stenbäck, L. Vänerlöv, L. (2005). *Aktivt deltagande= godkänt.* Examensarbete.

Stukát, S (2005) *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskapen.*
Lund:Studentlitteratur.
ISBN 91-44-03615-9

Törnvall Maj. (2001) *Uppfattningar och upplevelser av bedömning i grundskolan, Malmö högskola, Lärarutbildningen.* <http://hdl.handle.net/2043/903>

Politiska Motioner

Motion 2005/06:Ub587 Grundskolan av Göran Hägglund m.fl. (kd) 2005-10-05

Webbreferenser

Rehnquist Pia och Samuelsson Jan. (2006) <http://sydsvenskan.se/lund/article162191.ece> Av
Senast uppdaterad 30 maj 2006 21:25

Olsson, L. (2007) http://www.svd.se/dynamiskt/inrikes/did_15343878.asp

Bilaga 1. Intervjufrågor

Bilaga 2. Nationella betygskriterier Lokala

INTERVJU

1. Kön
2. Utbildning
3. Antal år i yrket

4. Vad anser ni om de nationella betygskriterierna?
 - a) fördelar
 - b) nackdelar
5. Har din syn på bedömning/betygsättning förändrats genom åren?
6. Har ni lokala betygskriterier?
7. Framför ni era lokala/nationella betygskriterier/kursplaner för elever samt föräldrar?
 - a) Hur?
 - b) När?
8. Hur engagerade är eleverna/föräldrarna på innehållet i styrdokumentet?
9. Hur dokumenterar ni eleven under terminens gång för kommande betygsättning?
10. Hur stor del har närvaron i betygsättningen?
11. Hur stor del har elevens beteende/uppförande i betygsättningen?
12. Spelar elevens fritidssysselsättning någon roll i ditt sätt att betygsätta eleven?
13. Hur bedömer man en elev som erhållit ett högt betyg och pga. Sjukdom/benbrott inte kan delta under ex vårterminen i nian?

Nationella betygskriterier för Idrott & Hälsa

Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det nionde skolåret

”Eleven skall

- förstå sambandet mellan mat, motion och hälsa och kunna tillämpa kunskaper i ergonomi i vardagliga sammanhang,
- kunna delta i lek, dans, idrott och andra aktiviteter och kunna utföra lämpliga rörelseuppgifter,
- kunna forma och genomföra aktiviteter för egen motion,
- kunna orientera sig i okända marker genom att använda olika hjälpmedel samt kunna planera och genomföra vistelse i naturen under olika årstider,
- ha kunskaper i livräddande första hjälp,
- ha kunskaper i vanliga rörelseaktiviteter och hur de kan bedrivas på ett säkert sätt.”

Kriterier för betyget Väl godkänd

- Eleven reflekterar med hjälp av kunskaper om kropp och rörelse över hur hälsa och välbefinnande kan bibehållas och förbättras.
- Eleven föreslår och genomför fysiska aktiviteter som befrämjar egen motion och hälsa.
- Eleven använder ett ändamålsenligt rörelsemönster vid deltagandet i olika fysiska aktiviteter.
- Eleven deltar i och tillämpar sina kunskaper om friluftsliv under olika årstider.
- Eleven använder sina kunskaper för att förutse och avvärja risker i samband med olika fysiska aktiviteter.

Kriterier för betyget Mycket väl godkänd

- Eleven använder sina kunskaper om livsstil, livsmiljö och hälsa för att bedöma värdet av olika idrotts- och friluftaktiviteter.
- Eleven komponerar, motiverar och genomför ett allsidigt och funktionellt motionsprogram.
- Eleven organiserar motions-, idrotts- eller friluftaktiviteter tillsammans med andra med hänsyn till olika deltagares behov.
- Eleven anpassar sina rörelser till de krav som olika aktiviteter och situationer ställer på exempelvis balans, precision och tempo.

Nationella betygskriterier för Slöjd

Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det nionde skolåret

Eleven skall

- kunna i ord och bild presentera idéer samt planera slöjdarbetet,
- kunna välja material, färg och form och ta hänsyn till ekonomiska, miljömässiga och funktionella aspekter,
- kunna arbeta efter olika instruktioner, välja lämpliga arbetsmetoder samt hantera redskap och verktyg på ett funktionellt sätt vid genomförandet av arbetet,
- kunna ta initiativ och eget ansvar i slöjdprocessen,
- kunna beskriva slöjdprocessen och motivera de val som har gjorts under arbetets gång från idé till färdig produkt samt kunna värdera arbetsinsatsen och hur den påverkat slöjdarbetets resultat.

Kriterier för betyget Väl godkänd.

- Eleven överväger olika alternativ att genomföra en idé och presenterar egna skisser eller modeller till slöjdarbeten.
- Eleven väljer material, färg och form samt motiverar sina val utifrån funktion, estetiska aspekter, miljö och ekonomi.
- Eleven formger och framställer sina slöjdarbeten utifrån kunskaper om material, arbetsmetoder, tekniker och redskap.
- Eleven arbetar efter instruktioner, ritningar, mönster eller andra arbetsbeskrivningar.
- Eleven förklarar och motiverar olika led i slöjdprocessen.

Kriterier för betyget Mycket väl godkänd

- Eleven tar initiativ till, planerar och tar ansvar för mer omfattande och avancerade moment under hela slöjdprocessen.
- Eleven har en utvecklad kunskap om och visar känsla för formgivning och funktion.
- Eleven finner konstruktiva lösningar i sitt arbete, omprövar vid behov sina tidigare val samt tillämpar sina kunskaper och erfarenheter i nya situationer.
- Eleven arbetar självständigt, målmedvetet och kreativt i olika slöjdsituationer.
- Eleven värderar på ett realistiskt sätt sin arbetsinsats och sin produkt ur funktionella och estetiska aspekter.